

23 mei 2025

Geachte voorzitter, geachte commissieleden,

Mijn naam is Frank de Rond, ik ben directeur van Livar, het Limburgs Kloostervarken. Wij houden onze varkens allemaal in Limburg met respect voor dier, mens en omgeving, onder meer op de kloosterboerderij van de Trappistenabdij Lilbosch in Echt – middenin het kleinste Natura 2000-gebied van Nederland. Onze varkens worden gehouden volgens de hoogste dierenwelzijnsstandaard volgens de Dierenbescherming, het 3 sterren Beter Leven Keurmerk. Samen met de trappistenmonniken van Abdij Lilbosch zetten we al ruim 25 jaar in op dierenwelzijn, kringlooplandbouw, samenwerking met de natuur en het sluiten van regionale ketens. En toch sta ik hier vandaag met grote zorgen en ook veel vragen.

Het LOS, in zijn huidige vorm, zet bedrijven en initiatieven op slot die vooroplopen in de transitie naar een duurzamere landbouw. Hoe kan het dat we in een plan dat natuur centraal stelt, geen woord terugvinden over dierenwelzijn? En hoe kan het dat innovatieve omschakelingen – naar extensievere houderijsystemen met hogere welzijnsniveaus – worden belemmerd?

Een belangrijk knelpunt is de afoming bij intern salderen. Bedrijven die willen verduurzamen door hun stal aan te passen, hun dieren aantallen te verlagen of diervriendelijker te gaan werken, worden 'afgestraft' doordat stikstofruimte verloren gaat. Projecten in ontwikkeling - na positieve weigering - moeten doorgang kunnen vinden zonder afoming. Livar heeft twee voorbeelden van bedrijven in omschakeling, waarbij die omschakeling nu stilligt als gevolg van de Rendac-uitspraak van de Raad van State over intern salderen in december vorig jaar. Bedrijven die alles op alles hebben gezet om het beter te doen, maar nu financieel vastlopen door een beleidswijziging. Dit soort initiatieven zouden juist de ruimte moeten krijgen!

En dat geldt ook voor bedrijven die storijske mest produceren. Het stro dat uiteindelijk in die mest komt is immers niet alleen goed voor het dier, maar ook voor de bodem. Volgens het actieplan Nitraatrichtlijn is het zelfs een bodemverbeteraar die stikstofuitspoeling helpt voorkomen. Zou dat niet juist beloond en gestimuleerd moeten worden?

Waarom worden innovatieve systemen, zoals dagontmesting, waarvan de werking weliswaar nog niet officieel erkend is, maar die in de praktijk wél effect hebben, afgestraft als we juist innovatie nodig hebben om verder te komen?

Ten slotte: gelden bufferzones en andere generieke maatregelen ook voor gebieden die niet stikstofgevoelig zijn, zoals Abdij Lilbosch?

Voorzitter, commissieleden: wij vragen niet om uitzonderingsposities, maar om erkenning voor wat er al gebeurt. Voor ondernemers die willen en kunnen veranderen. Geef ruimte aan vernieuwing en beloon dierenwelzijn, houd ruimte in de regelgeving om maatwerk te kunnen leveren en voorkom dat innovatieve, vooruitstrevende boeren tussen wal en schip vallen.

Dank u wel.

Frank de Rond

Directeur Livar BV

